

Pravda a zkušenost

Kant kdysi (v Prolegomenech) napsal, že „nur in der Erfahrung ist Wahrheit“ (když předtím ještě uvedl: „Alles Erkenntnis von Dingen, aus bloßem reinen Verstande oder reiner Vernunft, ist nichts als lauter Schein, und nur ...; Werke IV, S. 114). Skutečný problémem však je povaha oné „zkušenosti“, jakož i to, s čím jsme „udělali zkušenost“. Zcela mylné by bylo mít za to, že pravdu najdeme či získáme pouze ve zkušenosti s věcmi, a docela zapomenout, že jde také o zkušenost s pravdou. Pravda však není věc, a nelze ji ani z věcí odvodit. Je to naopak pravda, která rozhoduje o tom, zda naše zkušenost s věcmi a naše poznání věcí jsou „pravé“, „pravdivé“. Pravost a pravdivost našeho poznání věcí nelze odvodit jen z těch věcí samých; pravda zůstává mírou jak věcí samých, tak našeho poznání těch věcí. Pravdivé poznání věcí je možné je ve světle pravdy samé, a to znamená, že do světla pravdy se musí dostat i to, co poznáváme, s čím „děláme“ nějakou zkušenost. Na a právě proto nelze právem ani opačně říci, že by čistě rozumové poznání (nechám tu stranou ten Kantův rozdíl dvojího „rozumu“) bylo pouhým zdáním, pouhou iluzí. Zkušenost totiž neděláme jen s věcmi, ale také s myšlením, s prací rozumovou a tedy s rozumem; čistě rozumové poznání, které by s nějakým druhem zkušenost vůbec nemělo nic společného, není možné ani myslitelné.

(Písek, 100303-1.)